PATVIRTINTA
Vilniaus Jono Basanavičiaus progimnazijos
direktoriaus
2019 m. gegužės 20 d. įsakymu Nr. V-141

VILNIAUS JONO BASANAVIČIAUS PROGIMNAZIJOS SAUGOS IR SVEIKATOS INSTRUKCIJA PRAVEDANT TECHNOLOGINIO UGDYMO (BUITINIŲ DARBŲ) PAMOKAS NR. 15

1. Galimi pavojingi ir kenksmingi veiksniai:

Pavojingas veiksnys	Galimos pasekmės	Veiksmai norint išvengti pavojaus
Elektros srovės poveikis	Galimos traumos, širdies darbo sutrikimas, mirtis.	Pačiam neremontuoti elektrinių įrankių, kirtiklių, jungiklių, kištukinių lizdų, nekeisti saugiklių.
Įrenginių ir įrankių eksploatavimo reikalavimų nesilaikymas	Galimos traumos.	Vizualiai tikrinti įrankių ir įrenginių techninę būklę, tvarkingumą, nedirbti su netvarkingais įrankiais ir įrenginiais, juos naudoti pagal paskirtį ir laikantis jų eksploatavimo reikalavimų.
Besisukančios ar kitaip judančios neuždengtos įrenginio dalys	Galimos traumos.	Neliesti rankomis besisukančių ar kitaip judančių dirbančio įrenginio dalių, kurių negalima uždengti apsaugomis, skydais.
Nepakankamas darbo vietos apšvietimas	Didėja akių nuovargis, regos susilpnėjimas, galimos darbo klaidos.	Jeigu bendras apšviestumas yra mažesnis už nurodytą teisės aktuose, būtina didinti šviestuvų kiekį ar papildomai naudoti kilnojamus šviestuvus.
Darbo vietos, praėjimo kelių užkrovimas, užgriozdinimas daiktais; paslydimas, pargriuvimas	Galimi įvairūs sužeidimai, įvairaus sunkumo traumos: kaulų lūžiai, raumenų sistemos sužalojimai.	Nuolat palaikyti tvarką darbo vietoje, neužgriozdinti daiktais. Siekiant išvengti užkliuvimo, kliūtis reikia pašalinti. Dėvėti avalynę, pritaikytą prie darbuotojo darbo aplinkos. Darbo vietoje grindų dangos turi būti neslidžios, sausos, lygios. Esant slidžioms grindims, nedelsiant jas išvalyti naudojant tinkamą valymo metodą.
Krentantys daiktai, įrankiai, prietaisai	Galimi galvos, galūnių sužalojimai.	Daiktus, įrankius, priemones darbo vietoje sudėti taip, kad jie negalėtų nukristi.
Aštrūs darbo įrankiai, inventoriaus, mechanizmų kampai	Įsipjovimai, įsidūrimai.	Būti atsargiam naudojant aštrius daiktus, įrankius vaikštant prie įrenginių.
Higieninių, sanitarinių reikalavimų nesilaikymas	Galimybė susirgti užkrečiama liga.	Naudoti asmenines apsaugos priemones. Vadovautis saugos duomenų lapuose nurodytais reikalavimais.
Įšalę paviršiai, žema temperatūra	Galimi įvairūs terminiai sužeidimai.	Nesiliesti ir plikomis rankomis neliesti įšalusių paviršių.

Pavojingas veiksnys	Galimos pasekmės	Veiksmai norint išvengti pavojaus
Cheminės medžiagos (valymo, plovimo priemonės)	Galimi apsinuodijimai.	Vadovautis saugos duomenų lapuose nurodytais reikalavimais bei naudoti nurodytas asmenines apsaugos priemones.
Karšti skysčiai, garai, karštos įrenginių dalys, įkaitę paviršiai (viryklės, lygintuvo ir kt.)	Galimi terminiai sužeidimai.	Nesiliesti ir plikomis rankomis neliesti įkaitusių paviršių, kurių negalima uždengti apsaugomis. Karštus įrankius, puodus ir pan. imti, kelti mūvint apsaugines pirštines.
Fizinė perkrova	Galimos traumos, raumenų patempimai	Nekelti vienam daiktų, krovinių, viršijančių leistiną krovinio kėlimo normą. Leidžiama nepavojinga vienkartinė keliamo ir pernešamo krovinio masė kartu dirbant kitą darbą ne daugiau kaip: vyrams - iki 30 kg; moterims - iki 10 kg. Jeigu svoris yra didesnis, kelti dviese.
Psichologinė įtampa, stresas, smurtas	Galimos traumos, sunkūs sužalojimai.	Stengtis išvengti stresinių situacijų, nekonfliktuoti su bendradarbiais, mokiniais. Konfliktus spręsti taikiai.

2. Mokytojas ar kitas technologijų (buitinių darbų) pamokas pravedantis pedagogas privalo naudotis Progimnazijos suteiktomis asmeninėmis apsaugos priemonėmis:

2.1. apsauginiais darbo drabužiais;

2.2. rankoms ir plaštakoms apsaugoti.

3. Darbdavys, esant reikalui, turi teisę nemokamai išduoti darbuotojui daugiau asmeninių apsaugos priemonių negu numatyta pagal asmeninių apsaugos priemonių sąrašą. Asmeninės apsaugos priemonės išduodamos priklausomai nuo atliekamo darbo.

4. Draudžiama asmenines apsaugos priemones susegti smeigtukais, adatomis, kišenėse laikyti pašalinius daiktus, naudoti juos ne pagal paskirtį.

5. Nevilkėti laisvų drabužių, susirišti ilgus plaukus ir nemūvėti papuošalų, kuriuos gali sugriebti judančios įrenginio dalys.

6. Bet kokius krovos darbus atlikti mūvint rankas apsaugančias pirštines – galimybė įsipjauti, įsidurti į aštrius kraštus.

7. Sukaupti visą dėmesį užduoties vykdymui, nekalbėti su pašaliniais asmenimis, nedirbti kitų darbų, netrukdyti kitiems asmenims.

8. Darbo metu užtikrinti švarą ir tvarką darbo vietoje, stebėti praėjimų saugumą, susidariusias atliekas nuolat pašalinti į tam skirtą vietą.

9. Mokytojas privalo susipažinti ir supažindinti mokinius su numatomų naudoti įrenginių (siuvimo mašinų, lygintuvo, karštų klijų pistoleto, elektrinės viryklės, virdulio, šaldymo įrangos, smulkintuvų ir kitų įrankių), prietaisų gamyklų gamintojų pateiktais eksploataciniais reikalavimais, valdymo ir darbo režimų nustatymo įtaisais, saugos metodais ir būtinomis asmeninės apsaugos priemonėmis. Patikrinti valdymo, blokavimo bei signalizavimo įtaisų tvarkingumą.

10. Prieš pradėdamas vesti pamoką, mokytojas turi atidžiai apžiūrėti technologijų kabineto patalpas, darbo vietas, įrenginių įjungimo – išjungimo mygtukus, pašalinti nereikalingus daiktus, galinčius trukdyti dirbti; įsitikinti, ar grindys sausos, neslidžios, neužkrautos vaikščioti skirtos vietos, vizualiai patikrinti, ar pakankamas vietinis apšvietimas.

11. ⚠ Palaikyti tvarką ir švarą darbo vietoje. Jei atliekant kokius kitus darbus, atsiranda būtinybė valyti grindis (pvz.: kažką paliejus, sudaužius ir kt.), nutraukti vykdomus darbus ir išvalyti grindis. Slidus, šlapias grindinys – galimybė paslysti, griūti, susižeisti.

12. Visi darbai turi būti atliekami naudojant tik techniškai tvarkingą įrangą, įrankius, mechanizmus ir prietaisus.

13. ⚠ Jungiant elektros įrenginius įsitikinti, ar pakankamo ilgio kabelis, jo ilginimui galima naudoti tik tvarkingus pramoninės gamybos ilgintuvus.

14. Įrenginius, išskyrus jungiamus komutaciniais aparatais arba kištukiniais sujungimais, prijungti ir atjungti turi VK (vidurinę kvalifikaciją) turintis apsaugos nuo elektros kategoriją.

15. Pastebėjus bet kokį įrenginio gedimą (sugedus paleidimo - išjungimo mygtukui, atsiradus neįprastiems garsams ir triukšmui) nedelsiant išjungti įrenginį ir apie tai pranešti tiesioginiam vadovui. Darbo nepradėti, kol nebus pašalinti visi trūkumai.

16. Įjungti arba išjungti naudojamą įrenginį, prietaisą, darbo priemonę tik tam tikslui skirtais mygtukais, prieš tai įsitikinus, kad įjungimas nesukels pavojaus aplinkiniams.

17. Buitinių darbų metu pats mokytojas turi būti labai atsargus ir atidus bei reikalauti to iš mokinių.

18. ⚠ Jeigu patiems mokiniams leista savarankiškai atlikti darbą, mokytojas privalo kruopščiai patikrinti įrenginius, jų techninę būklę, mokiniams išaiškinti būsimo darbo esmę, atlikimo būdus ir metodus, galimus pavojus ir saugos priemones nuo jų.

19. ❗ Galima priimti tik tiek mokinių, kiek mokytojas įstengs jų tinkamai prižiūrėti ir vadovauti jų savarankiškam darbui.

20. Bet kurio darbo metu turi būti palaikoma tvarka. Mokytojas privalo atidžiai stebėti darbo eigą ir mokinių veiksmus, pats elgtis atsargiai ir reikalauti to iš mokinių.

21. ⚠ Neleistina, kad mokiniai užsiėmimų metu elgtųsi nerūpestingai, išdykautų, trukdytų vieni kitiems ir mokytojui.

22. ❗ Mokytojas neturi teisės nors ir labai trumpam pasitraukti iš darbo vietos, kol bent vienas mokinys atlieka praktinius užsiėmimus.

23. ❗ Prieš pradedant vesti technologinio ugdymo pamokas, patikrinti įrenginius (siuvimo mašiną, lyginimo prietaisus, maisto ruošimo prietaisus), darbo inventorių (žirkles, adatas, vašelius, virbalus ir kt.).

24. Įsitikinti, ar siuvimo mašinos variklis uždengtas elektrai nelaidžia izoliacija, o stovas izoliuotas nuo grindų elektrai nelaidžia medžiaga, ar gerai sureguliuota siuvimo mašina.

25. Apžiūrėti lyginimo įrangą ir įsitikinti, ar sandari garo tiekimo į lygintuvą žarna ir užpildytas vandeniu garų generatorius.

26. Darbo nepradėti ir neleisti vaikams dirbti, neįsitikinus, kad inventorius ir įrenginiai tvarkingi.

27. Mokyti parinkti audinius bei siūlus nėriniams, pintiems ir siuvinėtiems rankdarbiams, siuvinėti spalvoto ir vienspalvio siuvinėjimo technikomis, kurti ir gaminti paveikslėlius, gaminti rankdarbius buičiai, suvenyrus ir kt.

28. Siuvimo reikmenis (adatas, sagas, antpirščius, smeigtukus, žirkles ir kt.) laikyti specialioje dėžutėje.

29. Mokant mokinius siuvimo darbų būtina:

29.1. atsargiai naudotis darbo priemonėmis: žirklėmis, adatomis ir kt.;

29.2. siuvant rankomis, naudoti antpirščius;

29.3. adatas laikyti ją su įvertu siūlu, nemesti, kur papuola;

29.4. adatas laikyti joms skirtose dėžutėse, o atliekant siuvimo darbus - specialioje pagalvėlėje;

29.5. prieš kiekvieną siuvimo mašinos įjungimą iš anksto įsitikinti, ar tai niekam nekelia pavojaus;

29.6. įjungti siuvimo mašiną tik pilnai pasiruošus operacijos atlikimui (t. y. pakelti siuvinio prispaudimo kojelę, pakišti siuvinį po ja, išlyginti raukšles, nuleisti siuvinio prispaudimo kojelę). Neatliekant operacijų, siuvimo mašinos elektros variklis turi būti išjungtas;

29.7. siuvant neliesti rankomis judančių siuvimo mašinos dalių;

29.8. siuvant siūlę, gaminį laikyti abiem rankoms, kad pirštai nepatektų po adata;

29.9. įrankius ir prietaisus laikyti tik jiems skirtoje vietoje, kad darbo metu nenukristų ir nepatektų ant besisukančios diržinės pavaros ar į adatos, peilių darbo zoną;

29.10. netinkamas darbui ar nulūžusias adatas nemėtyti ant grindų, bet dėti į joms skirtą dėžutę;

29.11. išgirdus siuvimo mašinoje pašalinius bildesius, užkaitus elektros varikliui arba pajutus degėsių kvapą, darbą nedelsiant nutraukti ir pranešti tiesioginiam vadovui.

30. Draudžiama:

30.1. adatas ir smeigtukus laikyti burnoje (atsidusus, adatą netyčia galima praryti);

30.2. smeigti adatas į minkštas kėdes, dėvimus drabužius ir pan.;

30.3. kišti pirštus po siuvimo mašinos kojele;

30.4. dirbant mašinai, atidarinėti ir nuiminėti apsaugas;

30.5. dirbti su nesureguliuota siuvimo mašina, jei nėra apsaugų ant siuvimo mašinos judančių dalių.

31. Lygintuvus laikyti tik ant specialių padėklų.

32. Prieš lygintuvo įjungimą iš anksto įsitikinti, ar įjungimo įranga tvarkinga.

33. Neperdozuoti garų kiekį, kad karšta garo srovė nenuplikytų veido ir kitų kūno dalių.

34. Išjungiant lygintuvą reikia viena ranka prilaikyti lizdą, kita paimti už izoliuoto kištuko ir jį ištraukti.

35. Dirbant lyginimo įranga draudžiama:

35.1. kišti rankas į lygintuvo darbo zoną, liesti rankomis įkaitusias įrenginio dalis;

35.2. dirbti, jei nuimtos darbinių paviršių apsaugos;

35.3. dirbti be avalynės (basomis);

35.4. sudrėkinus pirštus tikrinti lygintuvo įkaitimą;

35.5. paėmus už laido ištraukti kištuką iš lizdo.

36. Dingus elektros srovei išjungti lygintuvą.

37. Visus remonto, derinimo ir valymo darbus galima atlikti tik išjungus lygintuvą ir jam atvėsus.

38. ⚠ Atsargiai naudotis darbo priemonėmis: žirklėmis, adatomis, peiliais ir kt. Nenešioti darbo priemonių kišenėse, kad neįsidurti. Nelaikyti adatų, smeigtukų tarp dantų.

39. ⚠ Nevaikščioti su žirklėmis, adatomis, peiliais rankose, nelaikyti įrankių drabužių kišenėse.

40. Dirbant su rankiniais įrankiais (žirklėmis, peiliais, replėmis ir kt.) nenumesti jų kur pakliuvo. Darbo priemones laikyti tik tam skirtose vietose.

41. Naudoti tik tvarkingas darbo priemones (žirkles, peilius, reples ir kt.), nedaryti staigių judesių, nemojuoti jais, kad nesužeisti aplinkinių žmonių, nelaikyti nukreipus į kitus asmenis įrankių aštrių dalių.

42. Kerpant žirklėmis būti atsargiam, nesusižeisti pačiam ir nesužeisti kitų.

43. Darbo metu žirkles dėti ant stalo suglaustas rankenėlėmis į save. Dirbant dviese, perduodant aštrius įrankius kitam, paduoti įrankį rankenėlėmis į priekį.

44. ⚠ Laikyti, nešti žirkles, peilį, smaigalį nukreipus žemyn. Nenešti rankoje kartu su įrankiais kitų daiktų, dėžių, taros ir pan.

45. Pjaunant peiliu, skalpeliu darbuotojo judesys turi būti nuo savęs.

46. Neriant vašeliu, mezgant virbalais, siuvinėjant neleisti ugdytiniams be reikalo mojuoti ranka, kurioje laikomas vašelis, virbalai, adata, kad nesusižeisti ir nesužeisti kitų.

47. ❗ Kiekvieną kartą prieš pradedant naudoti klijų pistoletą, patikrinti laidą ir kištuką. Pastebėjus pažeidimų, klijų pistoleto nenaudoti.

48. ⚠ Dirbant karštų klijų pistoletu mūvėti apsaugines pirštines. Draudžiama liesti karštą pistoleto antgalį, gresia nudegimo pavojus. Įkaitę klijai yra labai karšti ir juos palietus galima nusideginti.

49. ⚠ Nepalikti klijų pistoleto be priežiūros ir po naudojimo būtinai ištraukti kištuką iš lizdo.

50. Saugoti klijų pistoletą nuo lietaus ir drėgmės. Į klijų pistoletą patekęs vanduo padidina elektros smūgio riziką.

51. Nenaudoti laido ne pagal paskirtį, t. y. netempti už laido, norint iš kištukinio lizdo ištraukti kištuką. Saugoti laidą nuo karščio ir tepalų. Pažeisti arba susipynę laidai padidina elektros smūgio pavojų.

52. Kad varvantys klijai nepažeistų darbo vietos paviršiaus, būtina padėti ant jo kartono lakštą.

53. Nenaudoti degių tirpiklių klijuojamiems paviršiams valyti. Tirpiklių likučiai nuo karštų klijų gali užsidegti arba gali susidaryti kenksmingų garų.

54. Nevaikščioti po patalpą su klijų pistoletu rankose.

55. Panaudojus klijų pistoletą palaukti kol jis visiškai atvės ir saugiai pastatyti į sandėliavimo vietą. Karštas antgalis gali padaryti žalos.

56. Pravedantis keramikos užsiėmimus ir mokiniai, dalyvaujantys technologijų (buitinių darbų) pamokose gali naudotis molio žiedimo staklėmis, gipsinėmis formomis, purkštuvais, keramikos degimo krosnimi ir kitais įrengimais bei įrankiais.

57. Molio žiedimo stakles statyti ant tvirto ir horizontalaus paviršiaus - stalo.

58. Patikrinti, žiedimo staklių stabilumą, įsitikinti, ar žiedimo staklių apsauginė lėkštė ir ratilas patikimai įtvirtinti, ar žiedimo ratilas sukasi tolygiai, be sutrikimų, kliuvimų.

59. Pasiruošti ir patogiai darbui susidėti žaliavas, įrankius, pagalbines priemones.

60. Atliekant molio dirbinių apdailos (šlifavimo), dekoravimo (gremžtuku) darbus, akis būtina apsaugoti apsauginiais akiniais.

61. Molio žiedimo staklių ratilo (padėklo) sukimosi greitis reguliuojamas įrenginio šone esančia rankenėle. Ratilo sukimosi kryptis: laikrodžio rodyklės kryptimi / prieš laikrodžio rodyklę.

62. Uždedant ruošinį ant žiedimo staklių ratilo (padėklo) ar nuimant nuo jo gaminį staklės turi būti išjungtos.

63. Baigus darbą žiedimo stakles išjungti jį pagrindiniu mygtuku ir tik tada išvalyti įrenginį vadovaujantis eksploataciniais reikalavimais.

64. Naudojant glazūras, vadovautis saugos duomenų lapuose pateiktais saugaus darbo metodais ir naudoti nurodytas asmeninės apsaugos priemones.

65. Draudžiama ragauti, uostyti chemines medžiagas.

66. Visos cheminės medžiagos turi būti laikomos markiruotoje taroje. Glazūravimo medžiagas laikyti tvarkingoje taroje, darbo metu pastatyti taip, kad neapvirstų, neišsipiltų.

67. Glazūravimo vietoje galima laikyti tik tiek glazūravimo medžiagų, kiek reikia vienos pamokos darbui.

68. Išsiliejusią glazūravimo medžiagą, reikia nedelsiant susemti, išsiliejimo vietą – išvalyti

69. Užsiėmimams naudojant keramikos degimo krosnį, laikytis įrenginio eksploatavimo reikalavimų, dirbti tik su tvarkinga keramikos degimo krosnele.

70. Prieš įjungiant keramikos deginimo krosnį, įsitikinti, kad įrenginio kameroje nėra pašalinių daiktų. Arti krosnelės neturi būti greitai užsiliepsnojančių daiktų.

71. Prieš paleidžiant pirmą kartą keramikos deginimo krosnį, o vėliau - kasdien prieš darbo pradžią, atlikti išorinę krosnelės ir jos įžeminimo apžiūrą. Jei įrenginys įjungtas, neliesti krosnelės, vengti kontakto su karštais komponentais.

72. Keramikos degimo krosnis turi stovėti ant karščiui atsparaus paviršiaus.

73. Keramikos degimo krosnelės paleidimo mygtukai, mechanizmai turi būti tvarkingi, kad įrenginys savaime neįsijungtų ar nesustotų darbo metu.

74. Kaitinamiems ruošiniams padėti naudoti horizontalų padėklą, numatytą įrenginio techninėje dokumentacijoje.

75. Ruošinius įdėti į keramikos deginimo krosnies kamerą (ruošiniai pakraunami iš viršaus), saugiai uždaryti krosnies dureles (dangtį) ir užtvirtinti.

76. ⚠ Krosnelės kaitinimo metu kameros durelės turi būti uždarytos.

77. Valdymo įtaisų pagalba nustatyti reikiamus technologinius parametrus.

78. ⚠ Keramikos deginimo krosnį įjungti tik sausomis rankomis.

79. Neuždengti krosnelės angų, kurios yra skirtos garų pašalinimui.

80. Pasibaigus užprogramuotam deginimo (kaitinimo) laikui, deginimo krosnis išsijungs automatiškai.

81. ⚠ Išjungti keramikos deginimo krosnį kiekvieną kartą prieš ją valant. Vadovautis įrenginio eksploataciniais reikalavimais.

82. Nebūtina valyti kepimo kameros vidaus. Valdymo bloką reikia valyti sausais skudurėliais arba šepetuku. Svarbiausia, nevalyti su valymo ir degiais skysčiais.

83. ⊘ Draudžiama:

83.1. dirbti su netvarkinga krosnimi;

83.2. pačiam remontuoti keramikos deginimo krosnį;

83.3. palikti be priežiūros įjungtą krosnį;

83.4. valyti įjungtą krosnį.

84. Vadovaujantis eksploataciniais reikalavimais bei numatytais terminais, atlikti naudojamų įrenginių techninės apžiūros ir aptarnavimo darbus. Prieš pradedant techninį aptarnavimą, įrenginiai turi būti išjungti.

85. ! Pravedant maisto gaminimo užsiėmimus mokytojas privalo patikrinti, ar veikia įrenginių blokuotės, nenuimti apsauginiai gaubtai, tvarkingas pagalbinis inventorius, ar yra apsauginės pirštinės (turi būti karščiui atsparios).

86. Prieš įjungiant viryklę, įsitikinti, kad ant jos nėra paliktų (plastikinių, popierinių ir kitų nuo karščio besilydančių ar degančių) pašalinių daiktų.

87. ⊘ Draudžiama įjungti viryklę vidutiniu ar maksimaliu pajėgumu tuščia eiga (nekaitinant puodų, keptuvių su produktais).

88. Puodus su karštu maistu elektrinės viryklės paviršiumi stumti atsargiai, nestaigiais judesiais.

89. Darbo metu saugoti, kad ant viryklės kaitinamųjų paviršių nepatektų riebalų, lengvai užsidegančių medžiagų, vandens, maisto trupinių.

90. Naudoti puodus, atitinkančius lankinių skersmenį.

91. ⊘ Draudžiama palikti bet kokias priemones ar dangčius ant kaitinimo elementų.

92. Sausai nuvalyti virimo indo dugną prieš jį padedant ant kaitinimo lankainio. Draudžiama dėti ant įjungtos viryklės virimo indą šlapiu dugnu.

93. Kaitinimo lankainį įjungti tik tad, kai ant jo padėtas puodas.

94. Išpiltus skysčius reikia nedelsiant pašalinti, nukritusius daiktus pakelti. Praėjimai turi būti laisvi ir gerai apšviesti.

95. Mokant mokinius maisto gaminimo darbų būtina:

95.1. atidengiant puodų dangčius, išvengiant apsiplikymo garais, dangtį nukelti kryptimi į save, nedarant staigių judesių;

95.2. puodą su karštu skysčiu kelti atsargiai, be staigių judesių.

96. Draudžiama riebalus dėti į įkaitintą keptuvę (aliejaus virimo prietaisą). Saugoti, kad į įkaitintus riebalus nepatektų vanduo.

97. Naudoti puodus tik su dangčiais ir rankenomis.

98. Kepant pusgaminius (kotletus, žuvį ir pan.), juos į keptuvę reikia dėti atsargiai „nuo savęs". Taip pat dėti produktus į karštą vandenį.

99. Apversti pusgaminius keptuvėje reikia judesiu nuo savęs ir tik tam tikslui skirtomis specialiomis mentelėmis.

100. Karštus puodus, keptuves ir kt. visada reikia imti specialiomis priemonėmis, o jei jų nėra – sausu skuduru. Neataušusias keptuves ir puodus visada reikia statyti į tą pačią vietą; draudžiama juos statyti ant stalo ar viryklės krašto.

101. Prieš įjungiant elektrinę orkaitę, įsitikinti, kad ant joje nėra paliktų pašalinių daiktų, indų.

102. Valdymo įtaisų pagalba nustatyti reikiamus technologinius parametrus ir orkaitės darbo režimus.

103. Orkaitę įjungti tik sausomis rankomis.

104. Orkaitės veikimo metu nesiliesti prie durelių, nes jos labai įkaista.

105. Kepimo formos, metalinės grotelės ir vidinė orkaitės danga labai įkaista dėl karštos orkaitės temperatūros, todėl būtina naudoti nuo karščio apsaugančias pirštines.

106. Darbo metu saugoti, kad ant kaitinimo paviršių nepatektų riebalų, lengvai užsideganačių medžiagų, vandens, maisto trupinių. Drėgnus kepinius kepti ant universalaus padėklo.

107. Orkaitės veikimo metu, atidarant dureles, visuomet būti atokiau nuo įrenginio. Išsiveržę karšti garai gali nudegti odą.

108. Ant atidarytų orkaitės durelių nestatyti sunkių keptuvių, puodų, nesiremti į jas valant orkaitės vidų.

109. Prieš valant orkaitę, ją išjungti ir palikti ataušti. Orkaitės valymui nenaudoti garų arba garinių prietaisų, degių medžiagų ir skysčių.

110. Orkaitės valymo arba kitus priežiūros darbus atlikti tik išjungus ją iš elektros tinklo.

111. Orkaitės valymui naudoti priemones, nurodytas įrenginio naudojimo instrukcijoje.

112. Orkaitę valyti kiekvieną kartą po jos naudojimo. Dėl susikaupusių riebalų ar maisto likučių gali kilti gaisras.

113. Draudžiama dirbti su neįžeminta orkaite, savarankiškai šalinti gedimus orkaitėje, taip pat tepti judančias įrenginių dalis.

114. Produktus į šaldymo įrenginius dėti tik tada, kai pasiekta reikiama temperatūra.

115. Nuolat stebėti šaldymo įrenginio veikimą, instaliacijos būklę. Esant defektams, pranešti tiesioginiam vadovui.

116. Draudžiama šaldymo įrenginį savarankiškai remontuoti.

117. Pastebėjus šaltnešio nutekėjimą, išjungti šaldymo įrenginį, pranešti tiesioginiam vadovui.

118. Šaldymo įrenginį aptarnaujantis asmuo turi žinoti įrenginio aptarnavimo bei eksploatacijos reikalavimus, įrenginio veikimo principą.

119. Produktų negalima laikyti arti šaldymo sienelių, kad nepažeisti oro cirkuliacijos.

120. Minimalaus šalčio nuostolių užtikrinimui duris rekomenduojama atidaryti esant būtinam reikalui ir trumpam laikui.

121. Pastebėjus sutrikusį šaldymo įrenginio darbą, elektros laidų izoliacijos pažeidimus, tepalo pėdsakus ant šaldymo spintos detalių, būtina ją išjungti, pranešti asmeniui, atsakingam už jos remontą.

122. Atšildymą atlikti, kai sniego danga 3 mm. Draudžiama naudoti aštrius daiktus sniego dangos šalinimui.

123. Produktus šaldymo kameroje ir lentynose išdėstyti tolygiai.

124. Dirbant su pjaustymo peiliais, naudoti juos pagal paskirtį, dirbti atidžiai, neskubant, derinti rankų judesius, pastoviai stebėti ašmenų aštrumą. Peilių ašmenys turi judėti nuo darbuotojo.

125. Taisyklingas peilio laikymas:

125.1. nykštys laiko peilį, prispausdamas ašmens viršutinę dalį, o likusi ranka apglėbia peilio rankeną (1A pav.);

125.2. smilius pilnai apspaudžia peilio ašmenis. Nykštys ir smilius turi būti vienas priešais kitą iš skirtingų peilio ašmenų pusių, tuo tarpu likę trys pirštai laisvai apjuosia peilio rankeną. Peilis iš esmės laikomas nykščiu ir smiliumi (1B pav.).

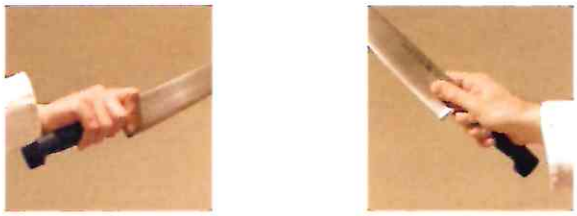

A B

1 pav. Taisyklingas pjaustymo peilio laikymas

126. Prieš pradedant pjaustyti, reikia saugiai atitraukti rankos, laikančios maisto produkto gabalėlį, pirštų galiukus, taip apsaugant ranką nuo sužalojimo. Dirbanti ranka turi išlaikyti peilio ašmenis statmenai pjaustymo lentelei (2A pav.).

A

B

2 pav. Teisingas produktų pjaustymas peiliu

127. Pirmasis rankos krumplis guli plokščiai ant maisto produkto, pirštai saugiai užriesti į vidų. Peilis laikomas arčiau antrojo rankos krumplio nei pirmojo (2B pav.).

128. Pjaustant daržoves ir maistą mažais gabalėliais reikia tiksliai vykdyti šiuos saugaus darbo veiksmus: kairės rankos pirštai, kuriais laikomi produktai, turi būti palenkti į vidų, o didysis pirštas turi būti uždengtas smiliumi, peilį dešinėje rankoje laikyti su ašmenų polinkiu nuo pirštų.

129. Kai peilio kotas tampa riebaluotas ar slidus dėl kitų priežasčių, kotą nedelsiant nuplauti ir nušluostyti.

130. Draudžiama laikyti peilį rankoje vaikščiojant darbo vietoje, kišenėse, užsikišus už diržo ir pan.

131. Bendraujant su mokiniais, darbuotojais peilio nelaikyti rankoje, jį padėti ant darbo stalo ar į tam skirtą vietą.

132. Nešant peilius, smaigalį nukreipti žemyn. Nenešti rankoje kartu su peiliais kitų daiktų, dėžių, taros ir pan.

133. Draudžiama nešti produktus rankoje laikant peilį, šakutę ar kitą aštrų įrankį.

134. Atidarant tarą, produktų dėžes naudotis tik tam skirtais įrankiais:

134.1. stiklainius atidaryti reikia specialiais raktais. Draudžiama dangtį prapjauti peiliu;

134.2. konservų skardines dėžutes atidaryti tik specialiais peiliais. Draudžiama šiems tikslams naudoti paprastus peilius ar kitus aštrius daiktus.

135. Prieš pradedant dirbti naujais elektros ar mechaniniais įrenginiais (elektriniu virduliu, bulvių tarkavimo mašina, rankiniu elektriniu trintuvu, plaktuvu, virtuviniu kombainu ir t. t.), būtina susipažinti su jų naudojimo instrukcijomis ir darbo metu jų laikytis.

136. Elektrinio virdulio termostato neužpildžius vandeniu, draudžiama įjungti į elektros tinklą.

137. Sekti, kad kaitinimo elementai visą laiką būtų apsemti vandeniu.

138. Nedelsiant išjungti termostatą iš elektros tinklo, jei vanduo užviręs ir garuoja pro viršutinį dangtelį, laša dėl čiaupo nesandarumo.

139. Prieš pradedant naudotis bulvių tarkavimo mašina, įsitikinti, ar viršutinė aparato dalis saugiai pritvirtinta apsauginiais spaustuvais.

140. Produktus (bulves ir kt. daržoves) dėti tik į veikiančią tarkavimo mašiną, mažais gabalais nekišant pirštų, produktus pastumiant (spaudžiant) į tarkavimo angą grūstuvu.

141. Nespausti smarkiai, su grūstuve tik lengvai prilaikyti.

142. ⚠ Prieš įjungiant bulvių tarkavimo mašiną, įdėjus tarkeles į diską, reikia tvirtai priveržti varžtą. Įsitikinti, kad teisingai įdėtos tarkelės į diską (3 pav.).

Teisingas Neteisingas

3 pav. Tarkelių įdėjimas į diską

143. ⊘ Draudžiama:

143.1. ardyti, valyti ir surinkti tarkavimo mašiną su įjungtu kištukiniu lizdu į elektros tinklą;

143.2. plauti elektros pavarą panardinant vandenyje arba po tekančia srove;

143.3. be priežiūros palikti įjungtą mašiną;

143.4. eksploatuoti tarkavimo mašiną, jei pažeistas elektros laidas.

144. ⚠ Tarkavimo mašiną valyti tik išjungus ją iš elektros tinklo ir pilnai jai sustojus.

145. ❗ Rankinį elektrinį trintuvą naudoti tik pagal paskirtį. Prietaisą naudoti tik su originaliais priedais.

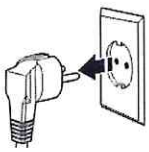

146. ⚠ Prieš uždedant ir nuimant rankinio trintuvo priedus ir prieš valant prietaisą reikia atjungti nuo elektros kištukinio lizdo.

147. Trintuvo veleną pridėti prie korpuso ir pasukti pagal laikrodžio rodyklę, kad užsifiksuotų. Tik įsitikinus, kad rankinis trintuvas teisingai sumontuotas, įjungti prietaisą į elektros tinklą.

148. Patikrinti įrenginio darbą tuščia eiga. Prietaisui veikiant, neliesti besisukančių įrenginio dalių.

149. Ant prietaiso elektros laido nedėti jokių daiktų.

150. ⚠ Saugoti elektrinio trintuvo laidą nuo karštų ar įkaitusių paviršių (viryklės ir pan.).

151. Trintuvą į skystą turinį merkti tik tiek, kiek leidžia priedo ilgis. Patalpinus trintuvą į maistą, įsitikinti, kad velenas yra pakankamai panardintas.

152. Norint išvengti turinio išsiliejimo, trintuvo priedą naudoti giliuose induose.

153. Nepalikti rankinio trintuvo puode ant karštos viryklės.

154. Netrinti trintuvu kietų vaisių, kaulų ar kitų kietų ingredientų. Jie gali sugadinti trintuvo ašmenis.

155. Išgirdus pašalinius iš įrenginio sklindančius garsus, pajutus elektros srovės poveikį prisilietus prie trintuvo, nedelsiant įrenginį sustabdyti ir išjungti iš elektros lizdo.

156. ⚠ Nepalikti prietaiso be priežiūros, jei jis yra įjungtas į elektros tinklą. Norint išjungti iš tinklo, traukti už kištuko, o ne už laido.

157. ⚠ Nuimti nuo rankinio trintuvo visus priedus, valyti trintuvą tik išjungus prietaiso kištuką iš elektros tinklo.

158. Po kiekvieno naudojimo nuvalyti trintuvo variklio korpusą ir veleną. Niekada nemerkti variklio korpuso į vandenį ar kitą skystį.

159. ⚠ Plaunant, valant trintuvo peilių bloką būti atsargiam, kad nesusižeisti, nes peiliai yra aštrūs.

160. ❗ Prieš įjungiant elektrinį plaktuvą (maišytuvą), būtina įsitikinti, ar jo įjungimas nepakenks kitų dirbančiųjų saugumui.

161. Darbą pradėti tik esant tvarkingam elektrinam plaktuvui.

162. Valdymo jungiklių pagalba pasirinkti reikiamą greitį.

163. Vengti kontakto su judančiomis dalimis.

164. Pilant į indą vandenį, miltus, kitus produktus, žiūrėti, kad jie neišsipiltų ant grindų. Jeigu tai įvyksta - nedelsiant grindis išvalyti.

165. ⚠ Elektrinį plaktuvą (maišytuvą) įjungti tik sausomis rankomis. Jei įrenginys drėgnas ar sušlapęs, tuoj pat išjungti jį iš elektros lizdo.

166. Įrenginiui veikiant, stebėti maišymo procesą.

167. ⊘ Draudžiama kišti rankas į dirbančio plaktuvo (maišytuvo) plakimo indą.

168. ⚠ Išgirdus pašalinius maišytuvo garsus, pajutus elektros srovės poveikį prisilietus prie elektros įrenginio, nedelsiant jį sustabdyti.

169. Baigus maišyti tešlos porciją, maišymo įrenginį išjungti.

170. Keisti indą, plakimo mechanizmus, antgalius tik išjungus tešlos plakimo mikserį.

171. Periodiškai tikrinti, ar patikimai pritvirtintos keičiamos įrenginio dalys, mechanizmai.

172. Saugoti elektrinį plaktuvą (maišytuvą) nuo perkaitimo, tiesioginių saulės spindulių, drėgmės ir aštrių daiktų. Niekada nemerkti jo į vandenį ir kitus skysčius.

173. ❗ Virtuvinį kombainą naudoti tik ant švaraus, lygaus ir kieto paviršiaus.

174. Saugoti, kad kombaino maitinimo laidas nesiliestų prie karštų paviršių ar viryklės.

175. Periodiškai patikrinti, ar nepažeistas kombaino maitinimo laidas arba kištukas.

176. Vengti tiesioginio kontakto su ašmenimis, diskais ar judančiomis kombaino detalėmis.

177. Prieš įjungiant virtuvinį kombainą, patikrinti, ar saugiai uždėtas virtuvinio kombaino maisto produktų apdorojimo indo dangtis.

178. Nestumti maisto produktų į angą produktams ranka. Kad nesusižeisti, visuomet naudoti tinkamą maisto stūmiklį ar grūstuvą.

179. Prieš įjungiant kombainą, pirmiausiai sudėti produktus ir kitus ingredientus į kombaino indą. Nejungti prietaiso, kai indas tuščias.

180. Prieš nuimant viršutinius priedus, įsitikinti, kad kombaino variklis visiškai sustojo.

181. Nepalikti veikiančio kombaino be priežiūros.

182. Jei kombaino variklis nustojo veikti, nedelsiant išjungti įrenginį iš elektros kištukinio lizdo.

183. Kombainą išardyti ir valyti tik išjungus jį iš elektros tinklo.

184. Visos cheminės medžiagos turi būti gaunamos kartu su saugos duomenų lapais. Darbuotojas turi susipažinti su saugos duomenų lapuose išdėstytais nurodymais, reikalavimais, saugiais darbo metodais ir jais vadovautis.

185. Visos cheminės medžiagos turi būti laikomos markiruotoje taroje.

186. Dirbant su cheminėmis medžiagomis (valikliais, plovikliais ir t.t.) nemaišyti jų tarpusavyje. Saugotis, kad cheminės medžiagos nepatektų ant odos ar į akis bei kvėpavimo takus.

187. Draudžiama ragauti, uostyti chemines medžiagas.

188. Šiukšles, atliekas krauti į specialiai tam skirtą vietą (tarą), nepalikti jų praėjimuose, kampuose ir neapšviestose vietose.

189. Draudžiama šiukšles šiukšlinėse ir polietileniniuose maišuose spausti rankomis, kojomis ar kita kūno dalimi, nes yra pavojus susižeisti aštriais, smailiais šiukšlių maišuose esančiais daiktais. Draudžiama šiukšlių maišus nešti glėbyje ar ant pečių.

190. Pastebėjus elektros instaliacijos pažeidimus, nedelsiant nutraukti darbą ir pranešti apie tai tiesioginiam vadovui.

191. Darbuotojas, nukentėjęs dėl įvykio darbe, nelaimingo atsitikimo pakeliui į darbą arba iš darbo, ūmios profesinės ligos, jeigu pajėgia tai padaryti, ir asmuo, matęs įvykį arba jo pasekmes, privalo nedelsiant apie tai pranešti tiesioginiam vadovui, darbdaviui atstovaujančiam asmeniui, Progimnazijos darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybai.

INSTRUKCIJĄ PARENGĖ UAB „SDG“, kodas 135899565